

Szathmáry Béla

Kövy Sándor emlékezete

Kövy Sándor (Nádudvar, 1763. július 15. – Sárospatak, 1829. július 24.) születésének 250., sárospataki kollégium jogtudományi tanszékének elfoglalása 220. évfordulóján a kálvinisták öreg kollégiumának ódon falai között rá emlékezve ünnepet ülünk.

„Ebben a félreeső, csöndes zugban, a hol zavartalanabb a munka, mert a nagy világ hiú gyönyörűségei nem vonják el az embert dolgozó asztaljától; a hol egész lelkünkkel élhetünk eszményeinknek; a hol még embertársaink gyarlóságai sem nyugtalanítanak bennünket, ha – a szó nemesebb értelmében – önzők vagyunk s elzárkózunk azoktól, kiket rokonszenvünkre nem tartunk érdemeseknek; a hol szegénységünkben is függetlenek vagyunk, mert nem vagyunk egymásra utalva, nem várunk egymástól semmit, nem kell érzelmeinken erőszakot tenni, hogy boldogulhassunk, – itt, távol a világ zajától, átadhatjuk magunkat teljesen örömeinknek épp úgy, mint fájdalunknak. [...] Nekünk protestánsoknak, még vallási téren sem kell okvetlenül és mereven ragaszkodnunk a dogmákhoz, annál kevésbé van helye a dogmatikus felfogásnak a profán tudományok körében. A mi éltető elemünk a szabadság minden téren, szabadság a politikai és egyházi életben épp úgy, mint a tudományok birodalmában. A szabad kutatás jogát követeljük magunknak a Múzsák csarnokában s azt akarjuk, hogy szárnyunkat ne szegjék, midőn repülni óhajtunk lelkünkkel a magasabb régiókba; azt akarjuk, hogy ha Krisztus evangéliumát, mint az örök igazság kútfejét, tiszteletben tartjuk; ha szeretettel, benső meggyőződésünk egész hevével ragaszkodunk egyházunkhoz, annak intézményeihez: ennél többet ne kívánjanak tőlünk; sem az igazság keresésében, sem meggyőződésünk szabad nyilvánításában emberek által formulázott dogmákra való hivatkozással ne akadályozzanak bennünket. Annak a férfiúnak, kinek nemes alakja áll e perczben előttünk, éppen azért tartozunk örök hálával, mert tanszékén azt a protestáns szellemet inaugurálta (beiktatta, bevezette), mely egyértelmű a szabadság szellemével, de annál távolabb áll a rideg felekezetiességtől.”¹

Ballagi Géza 120 évvel ezelőtti mondatai így határozzák meg az ünnepelés akkori – és a kései, méltatlan utódként szándékaink szerint mai – közegét Kövy Sándor pataki tanársága 100 éves évfordulója alkalmából a *Sárospataki Lapok* ünnepi száma nyitóoldalán megjelent cikkében. Lényeges és fontos a hely és szelleme ilyenkénti meghatározása, mert csak ebben a miliőben érthetjük meg igazán a magyarhoni protestáns jogi oktatás bölcsőjét, gondoskodó szülőként oktatói s tanítványai tevékenységének, gondolkodásának kisugárzását, reményeink szerinti máig tartó hatását. Ballagi Géza helytállóan szoros kapcsolatot vázol fel a protestáns iskolák által felkarolt jogi oktatás általános közművelődési rendeltetése és az egyház missziói tevékenysége, így Kövy kitűnő jogászokat és egyházának áldozatkész tagokat nevelő oktatói tevékenysége között. Ki is volt hát ez a

1 tudomány és társadalom

protestáns szellemiségű jogi oktatás, s egyben a sárospataki kollégium történetében új korszakot nyitó tudós, tanár, nevelő és elkötelezett világi protestáns ember, Kövy Sándor?

A magyar jogtudomány professzora

Az 1790/91. évi XXVI. tc. nagy lehetőséget teremtett a protestáns egyházaknak önálló szervezeti életük létrehozásában. A törvény 5. pontja értelmében nemcsak meglévő iskolákat működtethették tovább, hanem újakat is alapíthattak, így felsőfokú oktatási intézményeket is. Ezért egyrészt abból a célból, hogy a református alsó és középfokú iskolákból a végzett diákok ne katolikus főiskolán, egyetemen tanuljanak, továbbá a református lelkészeket mint leendő egyházkormányzókat jogi ismeretekre is megtanítsák, a korabeli egyházi vezetők szükségét látták annak, hogy a jogi oktatást megfelelően magas színvonalon megszervezzék. Ezt megelőzően csak a kolozsvári református kollégiumban 1734-ben felállított jogi tanszék működött Huszti András 1742-ig tartó tanársága által fémjelzetten.² Huszti e tanszéken azonban még alapvetően a pandektista római jogot és a kánonjogot oktatta, a hazai jog tanítása is ezek hatása alatt állva nem sok szerepet kapott. Az új lehetőség láttán a Tiszáninneri Református Egyházkerület 1793. július 7-én a többi egyházkerület képviselőinek jelenlétében ünnepélyes keretek között határozott a hazai jog tanszékének sárospataki felállításáról, s erre a tanszékre egyhangúlag Kövy Sándort, az 1784-től Pozsonyban Fleischacker Jakabtól, a hazai jog akkori egyik legnagyobb szaktekintélyétől szerzett tudását ügyvédként kamatoztató és a sárospataki főiskola támogatásában kiemelkedő szerepet játszó főúri családok, a Vayak, Telekiek, Bernáthok családtagjainak magánórákat adó, s így oktatói tapasztalatokat szerző, már elismert jogászt választotta. Csak ezt követte 1813-ban a debreceni, 1815-ben az eperjesi evangélikus, 1831-ben a kecskeméti, 1832-ben a pápai, 1836-ban a máramarosszigeti református jogakadémia létrehozása. Kövyt 1793. november 15-én iktatták be, s előadásait pár nap múltával meg is kezdte. Sajátos előadói és tanítói módszereivel vált hamarosan híressé országszerte. A száraz, definíciók meghatározása és bemagoltatása helyett igyekezett a jogi fogalmakat a gyakorlati alkalmazhatóságuk szempontjából magyarázni, több oldalról és természetesen a jogbölcselet elméleti oldaláról is megvilágítani. Fogarasi János visszaemlékezése szerint egyszer, amikor tudomást szerzett arról, hogy tankönyvét az egyik diákja szóról-szóra igyekszik megtanulni ezt mondta: „Meg nem tanulnám azt a könyvet Debrecen városáért, pedig magam írtam!”³ Tanítási módszerét jellemezte, hogy a következő órán visszakérdezte az előző órán elmondottakat, majd újra és újra elmagyarázta mindaddig, amíg a leggyengébb hallgatók is megértették. Tehette, mert az akkor hatályos törvények nem tették ki a mai könyvtárnyi mennyiséget, így az általa oktatott magánjogi szabályokat a rendelkezésére álló heti tíz órában legfeljebb két hónap alatt, így az iskolai év alatt négyszer, ötször is átismételhetette. Az egyik legkiválóbb tanítványa Kossuth Lajos így írt erről a *Pesti Napló*-ban 1882-ben közölt visszaemlékezése egyikében: „Bevégezvén Eperjesen tanulmányaimat, jogot mentem tanulni nem Pestre, hanem Sárospatakra. (...) Tanárom Kövy Sándor volt, hírneves magyar jogász, nem hiszem, hogy akkoriban az elméleti magyar jogot valaki jobban tudta volna, mint ő; kézikönyvét latin nyelven adta ki, de előadásait magyarul tartotta. Tölcsérrel öntötte az ember fejébe a jogtudományt. Lehetetlen volt meg nem tanulni.”⁴ A főúri családok, köztük a gróf Telekiek, a gróf Bethlenek, báró Prónayak, báró Podmaniczkyek, gróf Degenfeldek, de a köznemesi családok százai

is küldték fiaikat Kövy professzor iskolájába, s szerencsájüknek tartották, ha Kövytől a rendes előadási órákon felül magánórákat is nyerhettek. Hogy a pataki főiskola ifjúságának a létszáma, amely 1787-ben 1072 volt, tíz év múlva, 1797-ben 1636-ra emelkedett, ez a többi fontos tényező mellett nagy részben Kövy hírnevének az eredménye.⁵

A szemléltető és az elméletet a gyakorlati alkalmazással bemutató oktatás Comenius óta nem volt ismeretlen Sárospatakon. Ezt a kiváló hagyományt követte Kövy is, amikor a mai fogalmaink szerinti közjogi ismereteket az általa a diákság köréből 1813-ban létrehozott Páncél vármegye, a magánjogot pedig a Páncél Királyi Tábla keretében gyakoroltatta.

„A Páncél vármegye volt a joghallgatók gyakorlati iskolája a megyei élet, a közgyűlések, tisztújítások, az akkori közigazgatási kérdések bemutatására és azoknak a kis kiadásban való megpróbálására, a Páncél Királyi Táblán pedig költött peres ügyek felett bírói tárgyalásokat tartottak s az ügyvédi és bírói szerepekbe gyakorolták bele magukat a hallgatók. Ezekben a gyakorlatokban maga Kövy professzor volt a vezető és irányító, ő maga elnökölt a megyegyűléseken, mint Páncél vármegye örökös főispánja, a Királyi Táblán, mint annak elnöke. A hallgatóság pedig a választott tisztikar, alispánok, tisztii ügyészek, jegyzők, szolgabírák, táblabírák és ügyvédek képében, egy-egy tanév alatt végig élte fiatalos kedvvel és lelkesedéssel a megyei élet izalmait vagy a peres ügyek jogi vitáit.”⁶

A Páncél vármegye működése azonban messze túlmutatott a gyakorlati oktatási célokon. A napóleoni háborúk lezárását követően a Habsburg kormányzat intézkedéseivel szemben a Páncél vármegyén is tüzes beszédek hangzottak el az országgyűlés adó- és újonc megszavazási joga mellett és a törvénytelenések ellen. A kormányzat, mihelyt tudomást vett a diákvármegye ilyen ellenzéki szelleméről, 1823-ban külön rendelettel betiltotta a Páncél vármegye működését. Csak tízévi állandó kérvényezés után sikerült az ifjúságnak és az iskolai előljárásnak elérni a diákvármegye működésének folytatását, de a Helytartótanács kikötötte, hogy a diákoknak politikai vitákba bocsátkozniuk nem szabad, csak a pereskedésben gyakorolhatják magukat. A Páncél vármegye nevet sem volt szabad újból használni, ezért az újból megalakított iskolamegye Nándor vármegye nevet vett fel. Újjászervezője és első főispánja a szintén Kövy tanítvány Szemere Bertalan volt.⁷

Kövy Sándor 36 éves működése alatt valamennyi jogi tudományterületet egyedül oktatta. Ehhez kinevezését követően lelkiismeretesen és fáradhatatlanul képezte magát, amelynek eredményeként a jogtudományt illetően enciklopédikus tudást szerzett. Elsajátította az általa oktatott jus patrium-ot, amelyben benne volt a magán- és az egyházjog, valamint a perjog és a büntetőjog, külön tárgyként adta elő a statisztikát, a politikát s később a „camerális és commerciális” tudományokat. Az akkori tanrendszer nem kívánta az egyes tudományok részletes, aprólékos elemzését, s Kövy maga különösen is azt tartotta szem előtt, hogy fődolog az alapelvek, az alapigazságok, a rendszer bemutatása és megtanulása s a hallgató általános tájékoztatása. A részletkérdéseket a felmerült gyakorlati esetekben biztosan megoldja az, aki az alapelvekben biztos tájékozottságot szerzett.⁸

Nem róhatjuk terhére, hogy a büntetőjogot részletesen nem tanította, nem ismertette az erre vonatkozó hazai jogszabályokat. Mindössze a felségsértés, hűtlenség, nagyobb hatalmaskodás, álarccosság, vértagadás, rágalmozás és károkozás eseteit, amelyeket mint „polgári vétségeket” a magánjogba tartozónak tekintett, mutatta be. Kossuth Lajos mint a *Pesti Hírlap* szerkesztője, ebben a tekintetben nem alaptalanul tesz szemrehányást volt tanárának mulasztása miatt, mikor ezt írta: „A büntetőjogból úgyszólván semmit se tanulunk. Elvégzőnk iskolai pályánkat anélkül, hogy a kutató és vádló rendszer különbségéről,

1 tudomány és társadalom

sajátságairól, következményeiről csak egy szót is hallgattunk volna, kiléptünk az életbe és sokan a büntető törvényszékeknél talán bírói széket is ültünk, anélkül, hogy tudnók a magyar büntetőjog körében mi a normális törvényszerű állapot, anélkül, hogy a bírói eljárásról, a bizonyítványi tanról, javító rendszerről, börtönügyről, büntetési filozófiáról, esküdtszékekről stb. avagy csak említést is hallottunk volna.⁹ Finkey perjogtörténeti munkájában így menti ki Kövy eme „hiányosságát”: „Egyetlen tanár valóban képtelen lett volna hat-nyolc jogi tudományt egészében előadni. Pedig fel van jegyezve, hogy Kövy mind az említett hat-nyolc jogi tárgyat lelkiismeretesen előadta, és többet közülök ki is dolgozott kéziratban, így az egyházjogi és pénzügytani munkája fel is maradt a sárospataki levéltárban.”¹⁰

A tudós

Kövy Sándor hírnevét és egyben a pataki kollégium keresettségét oktatói módszere mellett tankönyvei és jogtudományi munkái is növelték. Kövy Patakon iskolát alapított, melynek hívei 1848-ig kimutathatók jogi irodalmunkban.¹¹ Nyomtatásban tíz munkája jelent meg. Ezek közül *A magyar törvények rövid summája* 1848-ig szolgált tankönyvül a protestáns iskolákban, számos kiadást megérve. A legjelentősebb műve az 1800 és 1835 között hat kiadást – ezek közül négyet Sárospatakon – megért *Elementa juris prudentiae hungaricae*, amelyet későbbi kiváló tanítványa, Fogarasi János *Magyar közpolgári törvénytudomány elemei* címmel magyarra fordított, 1839–1847 között szintén hat kiadásban szolgálta hat felsőfokú intézményben a magyar jogi oktatást. 1822-ben *Magyar polgári törvény* címen kiadott magyar nyelvű munkájáért, mint az addig magyar nyelven megjelent legkitűnőbb jogtudományi műért megkapta a Marczibányi-díjat. Élete végén pedig a megalakulóban levő Magyar Tudományos Akadémia az alapszabályainak elkészítésére kiküldött bizottság tagjává választotta, s így vélhetően az 1829-ben bekövetkezett halála volt akadálya annak, hogy rendes tagja már nem lehetett az Akadémiának.

Az ember

Kövy Sándor emberi tulajdonságait tanítványa, Kossuth Lajos által 1882-ben közölt visszaemlékezése alapján rajzolhatjuk meg. Kossuth így emlékezik tanítómesterére:

„Kövy darabos, nyers ember volt s ez a sajátossága egyszer egy kis összeütközést is idézett elő. Történt, hogy egykor tárgyába belemelegedve, a szabott órán túl jó soká folytatta az előadást. Mély csendben hallgattuk, mint mindig, azonban véletlenül esett-e meg vagy szándékosan történt? – egy valaki épp azon padokban, ahol én is ültem, megsúrolgatta a padlót csizmatalpával, ami úgy hangzott, mintha türelmetlenség jele volna. Kövy felénk fordult, végigjártatta rajtunk szikrázó szemeit, öklével a tanszék polcára ütött, s mindig felénk nézve, elkiáltotta magát:

– »Hitvány gazemberek!« – és elrohant.

Én azt mondtam a társaimnak:

– Aki elég hitvány, hogy zsebre tegye a gazember címet, ám tessék, én nem teszem; ha ezt a sértést jóvá nem teszi, én előadására többé be nem jövök; elmegyek Kassára, leteszem ott a vizsgát.

Szavaim helyesléssel találkoztak. Három nap a »világi növendékek« legnagyobb része

nem mentünk a tanításra; a tanórát a kollégium előtt a gyepen töltöttük tömegesen, egyikünk fennhangon olvasott Kövy tankönyvéből. Aztán tanárunk értem küldött!

– Hát domine fráter! micsoda bolondságot csinálnak maguk? – kérdezte.

– Nem bolondság az, Tekintetes Uram! hanem a megsértett becsületérzés méltó neheztelése, – felelém. Mi tanulni jöttünk ide, nem meggyaláztatni. Büszkék voltunk reá, hogy a nagyhírű Kövy professzor tanítványai lehetünk, de becsületünkre is büszkék vagyunk; a Tekintetes Úr tudja, hogy én akár 24 óra hosszat is szívesen elhallgatom, így mások is. Ki adott alkalmat arra a kellemetlenségre? – nem tudom; lehet, hogy véletlen volt, jobb is volna annak tekinteni s észre sem venni, de mi sem betyárok, sem gyermekek nem vagyunk; mi az iskolából kilépünk az életbe, nem vihetjük magunkkal homlokunkon a gazember bélyegét. Méltóztassék a dolgot bölcsessége szerint elcsinálni, különben országos skandalum lesz belőle, ha azt tudja meg a világ, hogy Kövy professzort tanítványai elhagyták.

Kossuth e beszédére Kövy így válaszolt:

– Jól van no, jöjjenek fel holnap, majd elcsináljuk.

– Felmentünk – folytatja Kossuth, Kövy a tanterembe lépve így szól:

– Egy kis kellemetlenség fordult elő a múlt napokban; sajnálom, a dolog onnan ered, hogy szándékos rosszakaratot gyanítottam, de utánajártam, meggyőződtem, hogy nem az volt! Hát feledjük el, ne vesztegessük a drága időt; menjünk tovább! Hanem (oldalt reám mutatva) a dominus Kossuthból országháborító lesz! ” Mint tudjuk, a professzor jóslata bevált.

Kövyt mint protestáns embert Finkey Ferenc, a sárospataki jogakadémia kiváló tanára, a Magyar Tudományos Akadémia tiszteleti tagja így jellemezte: „Kövy egyéniségének megismeréséhez tartozik végül az is, hogy az ő puritán egyszerűségű, szókimondó személysége megtestesülése volt a felekezeti türelmességnek és elfogulatlanságnak. Jó református ember, u.n. vastagnyakú kálvinista volt, keményfejű, egyenes lelkű férfiú. De tisztelte, becsülte más vallású honfitársai meggyőződését és se írásaiban, se előadásaiban, se magánéletében soha nem sértette vagy kicsinyelte mások vallásos érzelmeit. Ezzel a példaadásával mutatta meg hallgatóinak, akik között mindig voltak római és görög katolikusok és görög keletiek is, hogy a vallási különbségnek nem szabad éket verni egy haza fiai közé s épen a jogásznak, a törvénytudónak kötelessége a különböző felekezetű honpolgárok egyenjogúságát hirdetni és megkövetelnie. A Kövy-féle emelkedett szellemű világi emberek teremtették meg a múlt század 30-as, 40-es éveiben azt az ideális felekezeti békét, mely 1844-ben a vegyes házasságok kérdésében liberális törvényhozási megoldást, majd az 1848:XX. tc.-nek a bevett vallásfelekezetek közötti egyenlősége és viszonyossága kimondását, majd az 50-es évek végén a protestánsoknak az 1859-iki patens elleni nagy küzdelmében a katolikus magyarság testvéri segítségét inspirálta. Vajha, ezekre a nagy időkre s e nagy emlékezés a helyes vágányra, a más felekezetű polgártársaink vallási meggyőződésének őszinte tiszteletben tartására, a felekezetieskedésen felülemelkedő hazaszeretetre, a legmagasabb polgári erényre inspirálná azokat, akik ma oly sokszor, kellő ok nélkül felekezeti torzsalkodásokat idéznek fel türelmetlen megjegyzéseikkel, vagy olcsó tapsokra pályázó beszédekkel. Én épen ebben látom Kövy, az ízig-vérig türelmes és hazafias protestáns jogtanár 36 évi áldásos jogtanítói működésének egyik legnagyobb jelentőségét és ércnél maradandóbb voltát, hogy ő hallgatóiba a jogi tudáson felül az elfogulatlanul vallásos és a törhetetlenül haza-

1 tudomány és társadalom

fias életfelfogást tudta átplántálni s hogy ő úgy könyveivel, mint előadásaival és tanítói módszerével és személyes példaadásával mindhalálig buzgón dolgozni akaró s ha kell a haza szabadságáért, az ősi alkotmányért vérüket ontani kész generatiokat nevelt a magyar hazának. Ez a felekezetieskedésen felülemelkedő buzgó vallásosság és törhetetlen hazafiasság a legszentebb tradíciója ma is a sárospataki főiskolának s jellemvonása a volt pataki jogásznak.¹²

Mi, Kövy Sándor és az utána következő oktatói nemzedékek utódaiként ezeket a törekvéseket kell, hogy folytassuk. Ennek szellemében hajtunk fejet iskolánk 250 éve született ragyogó csillagának emléke felett, s talán elérjük, hogy a sárospataki református temetőben jeltelen sírja helyett egy emlékoszlopot állítsunk. Addig is a Kollégium falán elhelyezett tábla idézi munkahelyünkre betérve napról napra a példamutató elődünk emlékét.¹³

Jegyzetek

¹ Ballagi Géza: Kövy Sándor = *Sárospataki Lapok*, XII. évf. 1893. 47. szám, 1025–1031. o.

² Finkey így méltatta Huszti András tevékenységét: *Ennek a legelső protestáns jogi tanárszéknek felállítására éppen Huszti Andrásnak az erdélyi gimnáziumok eredetéről és állapotáról De origine, incremento, fatis et statu hodierno gymnasiorum (A gimnáziumok eredetéről, fejlődéséről, sorsáról és mai helyzetéről), 1731 című műve adott ösztönzést a kolozsvári kollégium eljáróságának. Huszti erőteljes szavakkal mutatott rá arra az elmaradottságra, melyben Magyarország és Erdély a jogi oktatás terén a külfölddel szemben állott, amit már Comenius, a sárospataki kollégium nagy tanügyi reformátora és Apáczai Csere János is 1650-ben élesen megróttak. Huszti András azonban mindössze nyolc éven át viselhetett kolozsvári jogtanári állását, mert a *Jurisprudentia Hungarico-Transsylvania* (Erdélyi magyar jogtudomány) című nagyszabású jogtudományi munkájának előszavában tett néhány, a református teológiai dogmákra vonatkozó bíráló megjegyzése a református teológusok felháborodását hívta ki, s emiatt 1742-ben a dévai református zsinat megfosztotta őt tanári állásától, művét pedig elkoboztatta és megsemmisíttette. Az így állás és kenyér nélkül maradt kitűnő jogtudós a kiéheztetéséig menő társadalmi bojkott és gyűlölködő rágalmozások folytán legnagyobb nyomorban pár év múlva meghalt Kolozsvárt 1755-ben. Lásd erről Finkey Ferenc: *A magyar büntetőperjogi tudomány háromszázados fejlődéstörténete 1619–1914. Sárospatak, 1948. 68. o. (Kiadta a Jogászok a Kultúráért Alapítvány, Sárospatakon, 2000-ben.)**

³ Fogarasi János: *Előbeszéd Kövy Sándor: Magyarhoni magános törvénytudomány elemei* című munkájához I–III. Pest, 1839.

⁴ Idézi Finkey Ferenc: *Visszaemlékezés a Kossuth Lajos sárospataki diákságának százados fordulóján. Magyar Jövő Nyomdaüzem és Lapkiadóvállalat Rt. Miskolc, 1928. 5. o.*

⁵ Zsindely István: *Kövy tanítványai = Sárospataki Lapok*, XII. évf. 1893. 47. szám, 1041–1042. o.; Finkey Ferenc: *Emlékezés Kövy Sándor halálának századik évfordulóján. Ifj. Ludvig István Könyvnyomdája, Miskolc, 1930. 14–15. o.*

⁶ Finkey Ferenc: *Emlékezés Kövy Sándor halálának századik évfordulóján, i.m. 8. o.*

⁷ Finkey Ferenc: *Szemere Bertalan Nándor kir. Táblája = Jogtudományi Közlöny, 1905. 53. szám; uő: Emlékezés Kövy Sándor halálának századik évfordulóján, i.m. 10. o. Finkey*

1. sorszám alatti lábjegyzete közli a szomorú tényt: A Nándor kir. Tábla jegyzőkönyvei megvannak a sárospataki főiskola könyvtárában. A Páncél vármegye jegyzőkönyveit is be akarta küldeni a világháború alatt annak eddigi tulajdonosa, sajnos, a kommunista világban a szép kötésű könyv tartalmát ellopták s így csak a boríték és a belső címlap jutott a főiskolai könyvtár birtokába.

⁸ Lásd erről Finkey Ferenc: Emlékezés Kövy Sándor halálának századik évfordulóján, i.m. 15–16. o.

⁹ Pesti Hírlap, 1841. 102. szám.

¹⁰ Finkey Ferenc: A magyar büntetőperjogi tudomány háromszázados fejlődéstörténete 1619–1914, i.m. 111. o.

¹¹ Szinyei Gerzson: Kövy Sándor életrajza = Sárospataki Lapok, XII. évf. 1893. 47. szám, 1031–1032. o.

¹² Finkey Ferenc: Emlékezés Kövy Sándor halálának századik évfordulóján, i.m. 17–18. o.

¹³ Elhangzott 2013. május 31-én, a Kövy Sándor jogtudós születése 250. évfordulója alkalmából tartott ünnepi rendezvényen, a Sárospataki Református Teológiai Akadémia Imatermében.

